

เราเที่ยวด้วยกัน: ประสบการณ์ร่วมกันของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวหลายช่วงวัย

We Travel Together: Shared Experiences of Family Tourist with Various Ages

วีรยา มีสวัสดิกุล¹ ศิริเพ็ญ ดาบเพชร² และ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์³
Weeraya Meesawatdikul,¹ Siripen Dabphet² and Chalongsri Pimonsompong³

Article History

Receive: October 27, 2023

Revised: December 20, 2023

Accepted: December 21, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ร่วมกันของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวหลายช่วงวัย และศึกษาแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวร่วมกับครอบครัว จำนวน 36 คน ประกอบด้วย ปู่ย่า-ตา ยาย พ่อ-แม่ และลูก-หลาน (เด็กเล็ก-เด็กโต) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีเกณฑ์ และใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงแก่นสาระในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1. ลักษณะของประสบการณ์ร่วมกันของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวหลายช่วงวัย ประกอบด้วย ประสบการณ์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความผ่อนคลาย 2) การหลบหนีจากชีวิตประจำวัน และ 3) การสานสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว 2. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย 2) การส่งเสริมพื้นที่สำหรับการพักผ่อน และ 3) การเพิ่มพื้นที่สีเขียว ผลจากการวิจัยเป็นข้อมูลให้หน่วยงานต่างๆ ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยว และบุคคลทั่วไปได้ตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่มีบทบาทต่อการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ; นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ; ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงครอบครัว ; ประสบการณ์การท่องเที่ยวร่วม ; แหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัว

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและจิตบริการ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนครพนม, Doctoral student, of Tourism and Hospitality Management Program, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนครพนม, Assistant Professor, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University

³ รองศาสตราจารย์ นักวิชาการอิสระ, Associate Professor, Independent Scholar

ABSTRACT

This qualitative research aimed to explore the shared experiences of family tourist of various ages and to examine guidelines for developing tourist attractions that related with family tourist experiences. The data was collected from 36 tourists, consisting of grandparents, parents, and children (childhood-adolescence), who had travelled with their families using in-depth interviews. The data sampling was criterion sampling. A thematic method was used for data analysis. The study found that: 1. The characteristics of shared tourism experiences of family tourist of various ages included 3 components: 1) relaxation; 2) escaping the routine life; and 3) strengthening family relationships. 2. The guidelines for developing tourist attractions to meet the needs of family tourists consisted of 3 aspects: 1) various tourism activities, 2) providing rest areas, and 3) creating green spaces. The result of this research is information for various organizations, entrepreneurs, and the public to be concerned with tourist attractions, which have important roles in creating valuable experiences for family tourists.

Keywords : Family Tourism ; Family Tourist ; Family Tourism Experiences ; Shared Experiences ; Family Tourist Destinations

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงครอบครัวเป็นช่วงเวลาที่สามารถใช้เวลาในครอบครัว ตลอดจนเครือญาติได้ใช้เวลาร่วมกันผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวมักเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว เปรียบเสมือนช่วงเวลาคุณภาพของครอบครัวที่นำไปสู่การสร้างสายความสัมพันธ์ของครอบครัว และได้ผ่อนคลายความเหนื่อยล้าจากภาระหน้าที่การงานและการเรียน (Schanzel, Yeoman, and Backer, 2012) จากความสำคัญดังกล่าวส่งผลให้นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในสัดส่วนมากที่สุดของตลาดการท่องเที่ยว (Dabphet, 2023 ; Puaksanit and Pasunon, 2022) ลักษณะของการท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัวส่วนใหญ่ ประกอบด้วยพ่อ-แม่ และลูก แต่จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของสังคมผู้สูงอายุที่ปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นและมีศักยภาพในการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นส่งผลให้ปู่ย่า-ตายายกลายเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวสำคัญของตลาดการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวด้วย (Gram, O'Donohoe, Schanzel, Marchant and Kastarinen, 2019)

ลักษณะของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่มีความหลากหลายของช่วยวัยเดินทางท่องเที่ยวร่วมกัน ทำให้ที่ผ่านมางานวิจัยหลายชิ้นได้ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว โดยส่วนใหญ่เลือกศึกษาจากบทบาทในครอบครัวกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะศึกษาจากมุมมองของพ่อ-แม่ (Li, Lehto and Li, 2020) มีงานวิจัยบางชิ้นที่ศึกษาจากมุมมองของเด็ก Wu, Wall, Zu and Ying, 2019) และส่วนน้อยที่ศึกษาจากมุมมองของ ปู่ย่า-ตายาย (Blichfeldt and Mikkelsen, 2017 ; Shavanddasht, 2018) ผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า มีความหลากหลายของประสบการณ์การท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มต้องการได้รับประสบการณ์ในลักษณะที่ต่างกัน โดยลักษณะของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับขึ้นอยู่กับช่วงวัยของนักท่องเที่ยว ยิ่งไปกว่านั้นลักษณะของประสบการณ์การท่องเที่ยวยังเชื่อมโยงไปสู่ความสนใจต่อแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจในลักษณะที่ต่างกัน ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยว แต่ที่ผ่านมาเมื่อนักวิชาการหลายคนเสนอว่าในการเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัว นักท่องเที่ยวบางกลุ่มไม่ได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวตามที่คาดหวังไว้เนื่องจากไม่ได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในสิ่งที่ตนเองปรารถนา (Schanzel, 2021 ; Schanzel and Carr, 2015) นอกจากนี้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัว โดยทุกวันนี้นักท่องเที่ยวไม่ได้เดินทางท่องเที่ยวร่วมกันเหมือนในอดีตเนื่องจากมีความสนใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงเริ่มท่องเที่ยวร่วมกับสมาชิกบางกลุ่มในครอบครัวที่มีความสนใจในกิจกรรมเดียวกัน เช่น ท่องเที่ยวร่วมกันเฉพาะกลุ่มหลาน (Yang, Khoo-Lattimore and Yang, 2020) ผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวยังไม่สามารถตอบสนองต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวต่อสมาชิกครอบครัว

ทุกกลุ่ม เนื่องจากมีความหลากหลายของช่วงวัยทำให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่แตกต่างกันไป (Fountain, Schanzel, Stewart and Komer, 2015 ; Carr, 2011 ; Shavanddasht and Schanzel, 2019) ทั้งนี้ลักษณะประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่หลากหลายเป็นเรื่องยากที่แหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวจะตอบสนองให้นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มได้รับประสบการณ์ตามที่คาดหวัง ส่งผลให้ที่ผ่านมาแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวส่วนใหญ่จึงเน้นแต่การรองรับเด็กเป็นหลักเนื่องจากหลักคิด “เด็กเป็นจุดศูนย์กลางของครอบครัว” (Song, Park and Kim, 2020; Jamal, Aminudin and Kausar, 2019) ในขณะเดียวกันในบางแหล่งท่องเที่ยวเลือกที่จะรองรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่เท่านั้น เนื่องจากทั้งสองกลุ่มมีลักษณะประสบการณ์ที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างกับข้อจำกัดด้านงบประมาณทำให้ไม่สามารถให้บริการที่รองรับเด็กและจัดกิจกรรมสำหรับเด็กได้ (Seraphin, Gowreesunkar and Cappucci, 2020) ปัญหาที่แหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวเผชิญอยู่ส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว

การศึกษาที่ระบุได้ว่าประสบการณ์การท่องเที่ยว ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวในลักษณะใดบ้างที่เป็นจุดร่วมของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวทุกช่วงวัย จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น ด้านวิชาการ ที่ผ่านมามีงานวิจัยถึงลักษณะประสบการณ์การท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้ช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่ยังขาดโดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ทุกช่วงวัยมีส่วนร่วม ขณะเดียวกันผลการศึกษาช่วยให้ผู้ประกอบการจัดเตรียมแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวทุกกลุ่ม ให้ได้รับประสบการณ์และความสุขจากการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์ร่วมกันของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวหลายช่วงวัย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวเชิงครอบครัว (Family Tourism)

ความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สืบเนื่องมาจากภาวะในหน้าที่การงานและการเรียน ตลอดจนปัญหาที่เผชิญในชีวิตประจำวันส่งผลให้เกิดความเครียดและความวิตกกังวล ทำให้ทุกวันนี้คนต่างต้องการพื้นที่ส่วนตัวในการใช้ชีวิตเพื่อสร้างความสุขให้แก่ตนเอง ส่งผลให้เกิดช่องว่างในครอบครัวและทำให้สมาชิกในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กันลดลง การเดินทางท่องเที่ยวร่วมกับคนในครอบครัวจึงเป็นโอกาสที่จะทำให้สมาชิกในครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกัน และช่วยรักษาสัมพันธ์ภาพของครอบครัว (Schanzel, Yeoman and Backer, 2012 ; Cheong and Sin, 2019) ในอดีตที่ผ่านมาการท่องเที่ยวกับครอบครัวส่วนใหญ่มักเป็นการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างพ่อ-แม่ และลูก แต่ทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ โดยมีการเพิ่มจำนวนของการท่องเที่ยวร่วมกับเครือข่าย (Grand Travel) โดยเฉพาะในกลุ่ม ปู่ย่า-ตายาย เป็นผลมาจากการขยายตัวของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น และความต้องการผ่อนคลายจากความเครียดในชีวิตประจำวัน การท่องเที่ยวเชิงครอบครัวจึงมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวได้ใช้เวลาในครอบครัวผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน (Gram et al., 2019 ; Schanzel, 2021) เป็นโอกาสที่จะทำให้สมาชิกในครอบครัวได้มีช่วงเวลาที่มีความสุขร่วมกัน ได้ถ่ายทอดความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว และช่วยสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับสมาชิกครอบครัว (Pomfret, 2019 ; Wu et al., 2019)

ที่ผ่านมางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวหลายชิ้น ได้เสนอประเด็นที่แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่เดินทางท่องเที่ยวร่วมกันต้องการได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะวัยเด็กกับผู้ใหญ่ต้องการได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวในลักษณะที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน (Blichfeldt and Mikkelsen, 2017 ; Carr, 2011) ทำให้ที่ผ่านมางานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แตกต่างกันพบว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่ในการท่องเที่ยวร่วมกันเป็นข้อจำกัดที่ทำให้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มในครอบครัวไม่ได้ทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ ทำให้ไม่ได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวตามที่คาดหวังไว้ (Schanzel, 2021 ; Schanzel and Carr, 2015) การศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวหลายช่วงวัย ช่วยให้เข้าใจลักษณะของประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในช่วงวัยต่างๆ ตลอดจนลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับ

เป็นประโยชน์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อทุกคนในครอบครัว

ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงครอบครัว (Family Tourism Experiences)

ประสบการณ์การท่องเที่ยวมักเกิดขึ้นในขณะที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับความแตกต่างในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้เกิดความทรงจำ ความรู้สึก ที่มีต่อตัวบุคคล หรือสถานที่ที่เคยไปเยือน ทั้งนี้แต่ละบุคคลย่อมได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวในลักษณะที่ต่างกัน (Jennings, 2010) นอกจากนี้ลักษณะประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวยังสามารถแบ่งได้ตามช่วงวัย (Generation) เนื่องจากคนในแต่ละช่วงวัยมักมีค่านิยมเฉพาะตัว ส่งผลทำให้ช่วงวัยต่างๆ มีประสบการณ์ในลักษณะที่ต่างกัน เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวประกอบด้วยคนหลากหลายช่วงวัยเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันมีลักษณะประสบการณ์ที่ต่างกันตามช่วงวัย แต่นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไป เนื่องจากลักษณะประสบการณ์สัมพันธ์กับบทบาทในครอบครัวมากกว่าประสบการณ์จากช่วงวัย ดังนั้นการแบ่งประสบการณ์ตามช่วงวัยของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวจึงแบ่งเป็นประสบการณ์ของพ่อ-แม่ ประสบการณ์ของลูก เป็นต้น (Schanzel et al., 2012)

มุมมองของนักท่องเที่ยวกลุ่มพ่อ-แม่ เกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวจากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ประสบการณ์มีลักษณะที่ผสมผสานกันระหว่างประสบการณ์ต่อตัวเอง และประสบการณ์ต่อบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะกับลูก สืบเนื่องมาจากเป้าหมายของพ่อ-แม่ ทุกวันนี้คือการเติมเต็มความสุขในชีวิตแก่ลูก ดังนั้นความสุขที่ลูกได้รับจึงเป็นความสุขของพ่อ-แม่ด้วยเช่นกัน (Pomfret, 2019 ; Li, Lehto and Li, 2020) ลักษณะประสบการณ์ที่มีต่อตนเองเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย ที่ได้รับความผ่อนคลาย และหลบหนีจากชีวิตประจำวัน สืบเนื่องมาจากความกดดันในภาระหน้าที่การงาน (Schanzel, Yeoman and Backer, 2012 ; Schanzel, 2021) สำหรับประสบการณ์ต่อบุคคลในครอบครัวพบว่า พ่อ-แม่ คำนึงถึงประสบการณ์เชิงบวกที่ลูกจะได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยว เช่น ความสนุกที่ลูกได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการสานสัมพันธ์ภาพโดยใช้โอกาสจากการท่องเที่ยวแสดงออกถึงความรักต่อลูก ตลอดจนเป็นโอกาสส่งเสริมทักษะและการเรียนรู้แก่ลูก (Carr, 2011 ; Pomfret, 2019) ส่วนกลุ่มปู่ย่า-ตายาย มีมุมมองทางประสบการณ์การท่องเที่ยวด้านการสานสัมพันธ์ภาพ โดยเฉพาะการใช้เวลาร่วมกับหลานๆ เพื่อถ่ายทอดความรัก และทักษะความรู้ต่างๆ ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยวแต่ขณะเดียวกันตนเองก็ต้องการประสบการณ์ ความผ่อนคลาย (Blichfeldt and Mikkelsen, 2017; Shavanddasht, 2018)

ภายใต้ประสบการณ์การท่องเที่ยวของเด็ก นักวิชาการหลายคน แสดงความคิดเห็นว่าอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อมุมมองของประสบการณ์ที่ต้องการได้รับด้วย โดยลักษณะของประสบการณ์ของเด็กสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ประสบการณ์ของเด็กโต (อายุระหว่าง 13-17 ปี) และประสบการณ์ของเด็กเล็ก (อายุระหว่าง 7-12 ปี) (Piaget, 1983) ลักษณะประสบการณ์ของเด็กโตมีประสบการณ์คล้ายคลึงกับพ่อ-แม่ เช่น ความผ่อนคลาย และการหลบหนีจากชีวิตประจำวัน แต่ก็มีบางประสบการณ์ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว คือสัมพันธ์ทางสังคม โดยให้ความสำคัญกับเพื่อน สำหรับลักษณะประสบการณ์จากมุมมองเด็กเล็กให้ความสำคัญกับประสบการณ์ด้านการสานสัมพันธ์ภาพ เช่น การใช้เวลาร่วมกับคนในครอบครัว โดยเฉพาะ พ่อ-แม่ และ ปู่ย่า-ตายาย ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ตลอดจนประสบการณ์ที่ได้รับความสนุกจากการเล่น และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากกิจกรรม เช่น การเล่นน้ำ กิจกรรมชายหาด การเที่ยวชมสัตว์ ความสุขที่เด็กได้รับจากการท่องเที่ยวเปรียบเสมือนการได้ปลุกฝังความทรงจำที่ดีให้แก่เด็ก (Wu et al., 2019 ; Carr, 2011 ; Schanzel and Carr, 2015)

ลักษณะประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่มีความหลากหลายเป็นผลมาจากการที่นักท่องเที่ยวแต่ละวัยมีความต้องการได้รับประสบการณ์ที่ต่างกัน มีงานวิจัยที่นำเสนอปัญหาจากการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกันของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในประเด็นความแตกต่างของประสบการณ์ พบว่า เด็กรู้สึกเบื่อหน่ายต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พ่อ-แม่สนใจ เป็นผลมาจากมุมมองที่มีต่อประสบการณ์ระหว่างพ่อ-แม่ กับลูกมีความแตกต่างกัน เนื่องจากเป้าหมายของการท่องเที่ยวสำหรับพ่อ-แม่ คือความผ่อนคลาย และการหลบหนีจากชีวิตประจำวัน จึงสนใจต่อกิจกรรมที่ช่วยฟื้นฟูร่างกาย และจิตใจ แต่สำหรับเด็กให้ความสำคัญต่อความสนุกจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก (Schanzel, 2021 ; Carr, 2011) เช่นเดียวกับมุมมองของนักท่องเที่ยวกลุ่มปู่ย่า-ตายาย พบว่าในการท่องเที่ยวกับครอบครัวโดยมีหลานร่วมท่องเที่ยวด้วยแม้จะมีความสุขที่ได้อยู่พร้อมหน้ากัน แต่ไม่ได้รับความผ่อนคลายเท่ากับเวลาท่องเที่ยวส่วนตัว (เฉพาะปู่-ย่า หรือ ตา-ยาย) (Blichfeldt and Mikkelsen, 2017) ความแตกต่างทางประสบการณ์มีผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า แม้นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวจะไปยังจุดหมายปลายทางเดียวกัน แต่มีการแยกกลุ่มกันเพื่อท่องเที่ยว เช่น ท่องเที่ยวร่วมกันเฉพาะกลุ่มหลาน หรือ

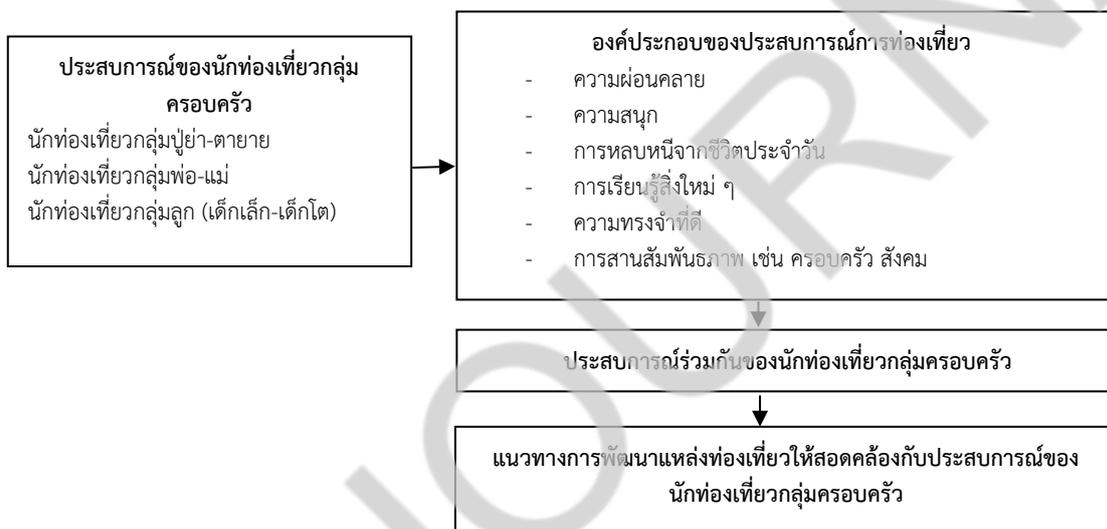

เฉพาะกลุ่ม ปู่ย่า-ตายาย กับ กลุ่มพ่อ-แม่ เนื่องจากมีความสนใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน (Yang, Khoo-Lattimore and Yang, 2020)

ลักษณะประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่แตกต่างกัน เป็นขบวนการของความขัดแย้งภายในครอบครัว เนื่องจากประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ได้รับไม่ตอบสนองสิ่งที่ตนเองคาดหวังได้ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจมีความสัมพันธ์กับการได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยว ดังนั้น หากแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวสามารถรองรับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มได้ จะช่วยขจัดปัญหาในการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกัน อีกทั้งเป็นการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีเป้าหมายต้องการให้นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยว ในการออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัย มุ่งเน้นศึกษาลักษณะของประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในกลุ่มต่างๆ ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบของประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว จากนั้นวิเคราะห์หาประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มมีส่วนร่วม และศึกษาแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับประสบการณ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ออกแบบการวิจัยในลักษณะปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Approach) ที่ใช้การรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวช่วงวัยต่างๆ ที่มีต่อลักษณะของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัว มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามที่ Nastasi and Schensul (2005) ได้เสนอถึงขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยในลักษณะปรากฏการณ์วิทยา ระหว่าง 20-30 คน ทั้งนี้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอาจเพิ่มหรือลดจำนวนได้ ขึ้นอยู่กับความอึมตัวของข้อมูล คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางของ Miles and Huberman (1994) ที่เสนอวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบมีเกณฑ์ (Criterion Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นล่วงหน้า ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างล่วงหน้า คือ 1. เป็นสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในบทบาทของ ปู่/ย่า/ตา/ยาย หรือ พ่อ-แม่ หรือลูก-หลาน (เด็กเล็ก อายุระหว่าง 7-12 ปี และเด็กโต อายุระหว่าง 13-17 ปี) ที่เดินทางท่องเที่ยวร่วมกับครอบครัว โดยกลุ่มตัวอย่างมาจากครอบครัวไม่ซ้ำกัน

และ 2. มีประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัวอย่างน้อย 3 ครั้งต่อปี พบจุดอิมตัวของข้อมูลหลังจากที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 36 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง =36 คน	กลุ่มปู่ย่า-ตายาย	กลุ่มพ่อ-แม่	กลุ่มลูก-หลาน
	12 คน	12 คน	เด็กเล็ก 6 คน เด็กโต 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวหลากหลายช่วงวัย โดยเฉพาะวัยเด็กมีข้อจำกัดในด้านความรู้ สติปัญญา และการควบคุมอารมณ์ นักวิชาการหลายท่าน (Gram et al., 2019 ; Wu et al., 2019) เสนอว่าวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถเข้าถึงความคิดของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากนักวิจัยสามารถตรวจสอบความเข้าใจคำถามของเด็กได้จากสิ่งที่เด็กแสดงความคิดเห็นออกมา (O'Reilly and Dogra, 2016) การศึกษาครั้งนี้มีประเด็นคำถามที่จะทำการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ เป็นคำถามชุดเดียวกัน ทั้งนี้ได้คำนึงถึงความเหมาะสมกับการรับรู้ของเด็กด้วย โดยให้ความสำคัญการใช้คำถามที่ตรงประเด็น กระชับและเข้าใจง่าย (Freeman and Mathison, 2009)

ประเด็นคำถามได้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่ท่องเที่ยวพร้อมกัน ทั้งการท่องเที่ยวพร้อมกันระหว่าง พ่อ-แม่ กับลูก และการท่องเที่ยวพร้อมกัน ทั้ง 3 รุ่น คือ ปู่ย่า-ตายาย ลูก และหลาน (Fountain et al., 2015 ; Blichfeldt and Mikkelsen, 2017 ; Gram et al., 2019 ; Schanzel, 2021) ประกอบด้วย 1. ประเด็นพฤติกรรมการท่องเที่ยว เช่น ความสนใจต่อแหล่งท่องเที่ยว สิ่งที่น่าสนใจในการเลือกแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชอบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำร่วมกับครอบครัว (ทั้งที่ได้ทำ และไม่ได้ทำ) 2. ประเด็นประสบการณ์การท่องเที่ยว เช่น สิ่งที่ได้รับจากการท่องเที่ยวกับครอบครัว สิ่งประทับใจในการท่องเที่ยวกับครอบครัวที่ผ่านมา และ 3. ประเด็นปัญหา ข้อจำกัดในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวที่ผ่านมาพบปัญหา หรือข้อจำกัดที่ทำให้ไม่ได้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์โดยนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาข้อคำถามรายข้อ สามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการจะวัดหรือไม่ ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ข้อคำถามที่ได้ค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5-1.0 สามารถนำมาใช้สัมภาษณ์ได้ ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยนี้ทุกข้อคำถามได้ความสอดคล้อง เท่ากับ 1.0

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม-เดือนธันวาคม 2565 ในแหล่งท่องเที่ยว ประเภท สวนน้ำ และชายหาดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (หัวหิน) และจังหวัดชลบุรี (พัทยา) เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดจนเครื่องมือการวิจัยที่ใช้กับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนครพนม การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยคำนึงถึงการป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างที่อาจเกิดได้จากอคติทั้งจากนักวิจัย ซึ่งเกิดจากทัศนคติและความคาดหวังต่อคำตอบล่วงหน้า และอาจเกิดได้จากอคติของผู้ให้ข้อมูลที่อาจเกิดจากการให้ข้อมูลที่สังคมต้องการได้ยิน หรือยอมรับมากกว่า (Jankhotkaew, Waleewong and Suphanchaimat, 2022) ในการศึกษาครั้งนี้มีวิธีการป้องกันอคติที่เกิดจากนักวิจัยด้วยการกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าก่อนทำการสัมภาษณ์ สำหรับการป้องกันอคติที่เกิดจากผู้ให้ข้อมูลได้คำนึงถึงความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลโดยการนัดหมายการสัมภาษณ์ล่วงหน้า ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์นักวิจัยได้แนะนำตัวเองวัตถุประสงค์การวิจัย และวิธีการเก็บรักษาข้อมูลโดยไม่เปิดเผยชื่อ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับเด็กผู้วิจัยกระทำภายใต้ความยินยอมจากผู้ปกครองและเด็กตลอดจนให้ความสำคัญกับความพร้อมทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ของเด็กเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารทำให้ได้รับข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง โดยเฉพาะในเด็กเล็กใช้แนวทางที่นักวิจัยหลายท่านเสนอเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเด็ก โดยเริ่มตั้งแต่การสร้างให้เด็กมีความคุ้นเคยกับนักวิจัยผ่านการเล่นเกม การพูดคุย เนื่องจากบรรยากาศที่ผ่อนคลายทำให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง และกล้าในการแสดงความคิดเห็น โดยเป็น

การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าระหว่างเด็กและนักวิจัยเพื่อหลีกเลี่ยงการตอบคำถามตามอิทธิพลของคนรอบข้าง เช่น พ่อ-แม่ และพี่น้องระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะคอยสังเกตพฤติกรรมของเด็กไปด้วยเนื่องจากในเด็กเล็กมักมีสมาธิต่อสิ่งต่างๆ ในระยะเวลาสั้นดังนั้นเมื่อเด็กเริ่มรู้สึกเบื่อหน่ายจะให้เด็กหยุดพักจากการสัมภาษณ์เมื่อเห็นว่าเด็กพร้อมแล้วจึงจะทำการสัมภาษณ์ต่อไป(Freeman and Mathison, 2009)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลภายหลังการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงแก่นสาระ (Thematic Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลให้ความสำคัญต่อการระบุแก่นสาระ (Theme) ที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนข้อมูล แต่ขึ้นอยู่กับว่าแก่นสาระที่วิเคราะห์ได้สามารถตอบคำถามการวิจัยได้หรือไม่ (Braun and Clarke, 2012) ขั้นตอนประกอบด้วย

1. การจัดระเบียบข้อมูล (Preparing and Exploring the Data for Analysis) การถอดข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวกิจกรรมครอบครัวทุกกลุ่มจากเครื่องบันทึกเสียง และจัดพิมพ์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นหมวดหมู่ข้อมูลของนักท่องเที่ยวกิจกรรม

2. การกำหนดรหัสข้อมูล (Coding) การจำแนกข้อมูล (คำสัมภาษณ์) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เป็นหน่วยย่อยๆ และกำหนดรหัสของข้อมูลในหน่วยต่างๆ ลักษณะของข้อมูลจากการวิจัยที่จำแนกในขั้นตอนนี้ เช่น การท่องเที่ยวทำให้ได้พบเห็นสิ่งใหม่ๆ ได้ใช้เวลาร่วมกับครอบครัว มีกิจกรรมให้ทำเยอะไม่น่าเบื่อ เป็นต้น

3. การให้ความหมาย ติความข้อมูล (Theme and Categories) เป็นการให้ความหมายของแก่นสาระในกลุ่มต่างๆ ทั้งนี้การให้ความหมายของแก่นสาระใช้แนวทางการตรวจสอบความถูกต้องของการให้ความหมายโดยการเปรียบเทียบจากทฤษฎี และผลการวิจัยที่ผ่านมา เช่น มีคำสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยวกิจกรรมครอบครัวในแนวทางเดียวกันว่า การท่องเที่ยวทำให้ไม่ต้องจำเ็กกับกิจวัตรประจำวัน เช่น ไม่ต้องทำกับข้าว ไม่ต้องเรียนพิเศษ ไม่ต้องไปทำงาน ภายใต้อข้อมูลเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ที่ได้นิยามประสบการณ์ด้านการหลบหนี เกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกทุกคนครอบครัวได้หลุดพ้นจากความเครียดและภาระหน้าที่ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

4. การนำเสนอข้อมูล (Representing the Data Analysis) การนำเสนอข้อค้นพบโดยแยกตามหมวดหมู่ของแก่นสาระ (Theme) และมีการแสดงข้อความสนับสนุนโดยใช้คำพูดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับแก่นสาระในการศึกษาครั้งนี้ คือ 1) องค์ประกอบของประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกิจกรรมครอบครัว และ 2) แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกิจกรรมครอบครัว

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์แก่นสาระจากการให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกิจกรรมครอบครัว ได้แก่ กลุ่มปู่ย่า-ตายาย กลุ่มพ่อ-แม่ และกลุ่มลูก (เด็กเล็ก-เด็กโต) พบว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกิจกรรมครอบครัวมีองค์ประกอบของประสบการณ์ทั้งสิ้น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความผ่อนคลาย (Relaxation) 2) ความสนุก (Fun) 3) การหลบหนีจากชีวิตประจำวัน (Escape from Routine Life) 4) การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ (Learn new things) 5) ความทรงจำที่ดี (Good Memories) และ 6) การสานสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว (The Enhancement of Family Relationships) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสพการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว

นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว	องค์ประกอบของประสพการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว					
	ความผ่อนคลาย	ความสนุก	การหลบหนีจากชีวิตประจำวัน	การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ	ความทรงจำที่ดี	การสานสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว
กลุ่มปู่ย่า-ตายาย	✓		✓		✓	✓
กลุ่มพ่อ-แม่	✓	✓	✓	✓	✓	✓
กลุ่มเด็กโต	✓	✓	✓			✓
กลุ่มเด็กเล็ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓

1. ผลการศึกษาประสพการณ์ร่วมกันของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวหลายช่วงวัย

ผลการศึกษาพบว่าประสพการณ์ร่วมกันของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ประกอบด้วย 3 ด้านคือ 1. ความผ่อนคลาย 2. การหลบหนีจากชีวิตประจำวัน และ 3. การสานสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว มีผลการวิจัยดังนี้

1) ความผ่อนคลาย (Relaxation)

การได้ใช้เวลาร่วมกับคนในครอบครัว ได้เห็นคนที่ตนเองรักมีความสุข และมีเวลาทำกิจกรรมที่ตนเองปรารถนาท่ามกลางความงดงามทางธรรมชาติ และอากาศที่บริสุทธิ์ มีส่วนช่วยลดความตึงเครียดในปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ทั้งยังสามารถฟื้นฟูจิตใจให้พร้อมเผชิญต่อปัญหาและอุปสรรคได้อีกครั้ง ปัจจัยที่ทำให้ประสพการณ์ด้านความผ่อนคลายเป็นประสพการณ์ที่มีความสำคัญกับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม สืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมและรูปแบบการใช้ชีวิตที่ผ่านมาไม่เปิดโอกาสให้ได้ทำในสิ่งที่ปรารถนา ดังนั้นลักษณะผ่อนคลายจากมุมมองของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มจึงให้ความสำคัญกับการได้อยู่ท่ามกลางอากาศที่บริสุทธิ์แวดล้อมไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ เช่น ความร่มรื่นของต้นไม้ มีเสียงคลื่น เสียงนกร้อง มีลมเย็นจากธรรมชาติ บรรยากาศเหล่านี้ทำให้สบายใจดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์นี้

“เวลาไปเที่ยวมันรู้สึกเหมือนได้พักผ่อนนะ มันเหมือนได้ไปสูดอากาศข้างนอก ได้ไปดูวิว...อย่างมาทะเลเนี่ย...มันได้ยินเสียงคลื่น เสียงลมพัด เสียงนกร้องอย่างเงี้ย...มันสบายใจอะค่ะ” (กลุ่มเด็กโตรายที่ 4)

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของประสพการณ์ด้านความผ่อนคลายของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม พบว่า กลุ่มปู่ย่า-ตายาย มักให้ความสำคัญต่อความสุขของลูก-หลาน โดยให้ข้อมูลว่าการได้มองเห็นลูกหลานได้รับความสนุกจากการเล่น เช่น ได้นั่งมองลูก-หลาน เล่นน้ำ วิ่งเล่น หรือกำลังมีความสุขที่ได้ทำกิจกรรมที่สนใจในระหว่างการท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้เป็นกำลังใจที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังนี้

“มาเที่ยวทะเลเนี่ย...เพราะว่าเด็กๆ ชอบเล่นน้ำ มันมีพื้นที่ให้เค้าได้เล่นหลายอย่าง ได้นั่งดูเค้าเล่นกัน เราก็มีความสุข เพราะใจตอนนี้คิดถึงแต่ลูกหลานอย่างเดียว เด็กๆ เป็นกำลังใจสำคัญช่วยให้เรามีความสุข (กลุ่มปู่ ย่า ตา ยาย รายที่ 1)

สำหรับลักษณะประสพการณ์การท่องเที่ยวของ กลุ่มพ่อ-แม่ ให้ความสำคัญกับความสุข ความสนุกของลูก ในขณะที่เดียวกันตนเองได้ทำกิจกรรมที่ปรารถนา เช่น การอ่านหนังสือ การถ่ายรูป และการใช้โซเชียลมีเดีย

“ที่ไหนที่ลูกชอบหนูก็จะชอบไปด้วย สำหรับตัวเองไม่ได้คาดหวังอะไรมาก มีเวลาได้ถ่ายรูป เล่นโทรศัพท์ อากาศดีๆ เราก็มีความสุขมากแล้ว” (กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 2)

“การพักผ่อนสำหรับหนู คือ ได้ใช้ชีวิตชิวๆ บ้าง อยากทำอะไรก็ทำ เพราะสนใจความรู้สึกของลูกมากกว่า...ถ้ามองไปเห็นลูกเค้าได้สนุก ตื่นเต้นกับสิ่งที่เค้าเพิ่งเคยเห็น แค่นี้ตัวเราก็อายเหนื่อย (กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 9)

ส่วนลักษณะประสพการณ์สำคัญในมุมมองของ กลุ่มเด็กโต มีความเห็นไปในแนวเดียวกันว่าในขณะที่เดินทางท่องเที่ยวทำให้ได้เพลิดเพลินไปกับสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ทำให้ตนเองรู้สึกสดชื่นอยากใช้ความคิดเพื่อทบทวน ไตร่ตรอง แผนอนาคตของตนเองดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“พอได้อยู่ในที่ๆ อากาศดีๆ มีลมเย็นๆ..ก็ช่วยทำให้ผ่อนคลายได้นะ รู้สึกมันสบายใจขึ้น... ได้นั่งมองวิว คิดอะไรไปเรื่อยๆ เวลาที่สมองมันโล่งๆ อะ ชอบมีความคิดดีๆ แวบเข้ามา”(กลุ่มเด็กโต รายที่ 6)

ในขณะที่มุมมองของ **กลุ่มเด็กเล็ก** พบว่า การท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นมากกว่าในชีวิตประจำวัน เด็กส่วนใหญ่มีความเพลิดเพลินไปกับการเล่นในสระว่ายน้ำ เล่นน้ำทะเล และการพบเห็นสิ่งใหม่ๆ ที่อยู่ในความสนใจช่วยพัฒนาอารมณ์ให้แก่เด็กดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์นี้

“ตอนอยู่ที่บ้านหนูก็ไม่ค่อยได้เล่นกับพี่ ชอบทะเลาะกันมากกว่า แต่เวลาไปเที่ยวที่เค้าใจดีพาหนูเล่นน้ำ สไลด์เดอร์อันไหนที่น้ำกลั้วหนูก็ให้พี่ลองเล่นก่อน... หนูกับพี่เล่นน้ำด้วยกันถึงมีทะเล”(กลุ่มเด็กเล็ก รายที่ 5)

ลักษณะของความผ่อนคลายจากมุมมองของผู้ใหญ่กับเด็กมีความแตกต่างกัน ในมุมมองของผู้ใหญ่ ลักษณะของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ทำให้ได้ผ่อนคลาย คือ การได้อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ปลอดภัยจากภาระหน้าที่ตนเองต้องร่วมเล่นหรือต้องสร้างความสนุกให้แก่บุตรหลาน ประสบการณ์นี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อบุตร-หลาน สามารถเล่น หรือสนุกได้ด้วยตัวของเด็กเอง เพื่อให้ตัวเองมีเวลาว่างได้ทำในสิ่งที่ตนเป็นความสนใจของตัวเอง มักเป็นกิจกรรมที่ช่วยฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ เช่น การเดินเล่น การอ่านหนังสือ การชมวิวทิวทัศน์ เป็นต้น (Blichfeldt and Mikkelsen, 2017) ความแตกต่างจากประสบการณ์ที่ได้ผ่อนคลายจากมุมมองของเด็ก โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็ก ที่เกี่ยวข้องกับการได้ทำกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน และเปิดโอกาสให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย ท่ามกลางอากาศที่บริสุทธิ์และธรรมชาติที่สวยงาม (Wu et al., 2019) เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวชาวไทย ดังที่ Meesawatdikul and Dabphet (2022) ได้ศึกษาลักษณะของประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ที่เด็กได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงครอบครัวพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เด็กได้รับความผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น การเล่นน้ำ กิจกรรมชายหาด การช้อปปิ้ง ช่วยส่งเสริมประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากเด็กสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้นหากการเรียนรู้มาพร้อมกับความสนุกและเด็กอยู่ในสภาวะที่ตนกำลังมีความสุข

2) การหลบหนีจากชีวิตประจำวัน (Escape from Routine Life)

การหลบหนีจากความจำเจ ความกดดัน และความเครียดในหน้าที่การงาน การเรียน รวมถึงกิจวัตรประจำวัน เพื่อมุ่งสู่สภาพแวดล้อมใหม่ๆ ที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระพร้อมกับคนในครอบครัว ประสบการณ์ที่ได้หลบหนีเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาต่างๆ ที่สมาชิกในครอบครัวทุกกลุ่มพบเจอจากชีวิตประจำวันที่ถูกกดดันโดยบทบาทหน้าที่ทั้งขณะที่อยู่บ้าน เช่น งานบ้าน การทำกับข้าว การเลี้ยงดูบุตรหลาน และขณะออกจากบ้านก็ต้องเผชิญความเครียดจากการทำงาน และการเรียน วิธีการบำบัดความเครียดขณะอยู่บ้านที่ผู้ให้ข้อมูลกระทำเป็นประจำทุกวัน ยกตัวอย่างเช่น การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย การช้อปปิ้งออนไลน์ และการเล่นเกมส์ แต่ผู้ให้ข้อมูลก็ยอมรับว่าวิธีการเหล่านี้ไม่สามารถขจัดต่อความเครียด กดดันที่เกิดขึ้นให้หมดไปได้ และในบางครั้งกลับยิ่งเพิ่มความเครียดมากขึ้นด้วย การเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวช่วยขจัดความเครียดจากการใช้ชีวิตประจำวัน รวมถึงลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้ลงด้วย ดังนั้นลักษณะของประสบการณ์ที่ได้หลบหนีจากมุมมองของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวทุกกลุ่ม มีความคิดเห็นในแนวทางเดียวกันว่าการท่องเที่ยวกับครอบครัวทำให้คนในครอบครัวได้เปลี่ยนบรรยากาศไปสู่สิ่งแวดล้อมใหม่ๆ เปลี่ยนแปลงความเคร่งครัดในรูปแบบการใช้ชีวิตเดิม เช่น ได้หยุดพักจากการงาน การเรียน รวมถึงบทบาทหน้าที่ต่างๆ ได้ผ่อนคลายจากกิจวัตรประจำวันเดิมรวมถึงกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์คำสัมภาษณ์ดังนี้

“ที่ผ่านมาที่ทำงาน มีงานเยอะมาก ต้องแบกงานมาทำที่บ้านนอนดึกทุกวัน เรื่องครอบครัว เรื่องลูก แทบจะไม่ได้ใส่ใจเลย พอเวลาได้มาเที่ยว...พี่ทิ้งเรื่องงานทุกอย่างเลย (หัวเราะ) เอาเวลาไปดูแลลูก เล่นกับลูก ความเครียด ความกังวลที่เคยมีหายไปหมดเลย”(กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 2)

“เวลาคิดจะไปเที่ยวที่ไหน...ก็จะไปแต่ในที่ๆ ลูกชอบ และเลือกจากสิ่งที่บ้านเราไม่มี อย่างเวลาที่เลือกโรงแรมอะก็จะดูว่าที่โรงแรมมี สระว่ายน้ำมีัย มีอ่างอาบน้ำ หรือสนามเด็กเล่น อะไรแบบนี้..... เค้าจะได้ได้ทำสิ่งอื่นๆ บ้าง ไม่ใช่วนอยู่แต่กับโทรศัพท์มือถือ”(กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 11)

“ช่วงปิดเทอมถ้าอยู่ที่บ้านเฉยๆ มันก็น่าเบื่อ... ได้เล่นน้อย ไม่ค่อยมีอะไรทำ วันๆ หนูก็ได้แต่เล่นเกมส์ในคอมพิวเตอร์ แต่พอได้มาเที่ยว หนูก็ได้เล่นน้ำ มีอะไรให้หนูได้ทำมากกว่าเดิม”(กลุ่มเด็กเล็ก รายที่ 4)

ลักษณะของประสบการณ์ที่ได้หลบหนีตามธรรมชาติของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่ได้ให้สัมภาษณ์สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว พบว่า ประสบการณ์ที่ได้หลบหนีจากชีวิตประจำวัน

มีส่วนช่วยให้สมาชิกทุกคนครอบครัวได้หลุดพ้นจากความเครียดและภาระหน้าที่ในชีวิตประจำวัน สำหรับผู้ที่ทำงาน การท่องเที่ยวกับครอบครัวทำให้ได้หลบหนีจากหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน และสำหรับผู้ที่รับ บทบาทหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลครอบครัว ช่วยให้ได้หลีกเลี่ยงงานบ้านและภาระที่ต้องดูแลคนในครอบครัว ทำให้มีเวลาว่าง ที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวช่วยเปิดโอกาสให้ลูกได้ทำกิจกรรมใหม่ๆ ที่แตกต่างจากที่บ้าน เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ หรือสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ลูก สำหรับประสบการณ์ที่ได้หลบหนีจาก ชีวิตประจำวันในมุมมองของเด็กก็เกี่ยวข้องกับการได้ทดลองทำกิจกรรมแปลกใหม่ที่มีความตื่นเต้น สนุกสนาน (Schanzel and Carr, 2015)

3) การสานสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว (The Enhancement of Family Relationships)

การท่องเที่ยวกับครอบครัวเป็นโอกาสให้คนในครอบครัว ตลอดจนเครือญาติได้ใช้เวลาอยู่ร่วมกัน เพิ่มโอกาส ในการพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสื่อสารเพื่อปรับความเข้าใจ ตลอดจนการแสดงความรัก ก่อเกิดเป็นสายสัมพันธ์ ที่แน่นแฟ้น และเป็นช่วงเวลาแห่งการสร้างความรักที่มีคุณค่าของทุกคนในครอบครัว ประสบการณ์ด้านการ สานสัมพันธ์ภาพกับครอบครัวเป็นประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวให้ความสำคัญ เป็นผลมาจากทุกวันนี้ คนส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่การทำงานและการเรียนที่เพิ่มสูงขึ้น การขยายตัวของครอบครัวเดี่ยว (ครอบครัวที่อยู่ร่วมกันเฉพาะ พ่อ- แม่ กับลูก) ทำให้ความสัมพันธ์ที่มีต่อเครือญาติโดยเฉพาะปู่ย่า-ตายายลดลง ดังนั้นช่วงเวลาของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวกลุ่ม ครอบครัวมีความคาดหวังที่จะได้กลับมาอยู่ร่วมกันเพื่อสานสายสัมพันธ์กับคนในครอบครัว เนื่องจากการท่องเที่ยวทำให้ได้ใช้ เวลาว่างร่วมกันผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ รวมถึงกิจกรรมแฝงขณะท่องเที่ยว เช่นการจัดเตรียมอาหาร การรับประทานอาหาร ตลอดจนช่วงเวลาที่ได้ใช้ร่วมกันบนรถในระหว่างเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวตัวอย่างดังกล่าว

“ตอนนี้ลูกพี่ก็เริ่มโตแล้ว...เค้าก็ชอบอยู่คนเดียว พอเวลาได้มาเที่ยวมันอยู่ด้วยกันตลอด พออยู่ในบรรยากาศดีๆ เห็นสิ่งใหม่ๆทำให้มีเรื่องใหม่ๆมาคุยกัน มันก็ทำให้พี่ได้ใกล้ชิดกับลูกมากขึ้น”(กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 5)

อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในแต่ละกลุ่ม มีมุมมองต่อประสบการณ์ที่ได้สานสัมพันธ์ภาพกับ ครอบครัวในลักษณะที่ต่างกัน ในมุมมองของ กลุ่มปู่ย่า- ตายาย ที่มีต่อประสบการณ์ด้านการได้สานสัมพันธ์ภาพ มีความเห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นช่วงเวลาที่ได้อยู่กับลูก-หลาน มักเป็นโอกาสให้ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา ตลอดจนความรู้แก่หลานๆ ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า และยังเป็นที่พักของลูก และหลาน ทำให้มีกำลังใจที่จะใช้ชีวิต ทำตัวเองให้แข็งแรง เพื่ออยู่กับลูก-หลาน ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังนี้

“เวลาไปเที่ยวกับลูกหลาน มีเรื่องได้คุยกันเยอะแยะมันไม่เหงา บางทีทางผ่านมีภูเขา เจดีย์ทะเล ก็จะช่วยชวนให้หลาน ดู...บางทีเค้าจะมีคำถามมาถามกับเรา ก็ได้โอกาสบูรณาการสอนหลานไปด้วย...แบบว่า น้ำตกมันตกมาจากข้างบนแล้วมัน ก็ไหลลงมา มันก็เป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างหนึ่ง ที่น้ำจะไหลจากบนลงล่างเด็กๆ ก็จะเห็นภาพ”(กลุ่ม ปู่ย่า-ตายาย รายที่ 6)

“เวลาไปเที่ยว หลานๆเค้าชอบถามเรื่องนู่น เรื่องนี้ เราก็อธิบายให้เค้าฟัง...เพราะเด็กเค้าอยากรู้ เวลาเล่าเรื่อง... เห็นเค้าตื่นเต้นเราก็พลอยมีความสุข”(กลุ่มปู่ ย่า ตา ยาย รายที่ 1)

สำหรับ กลุ่มปู่ย่า- ตายาย ที่ในชีวิตประจำวันไม่ได้อยู่ร่วมกับลูก-หลาน มีความเห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นช่วงเวลาที่ได้พูดคุย รับรู้เรื่องราวของกัน ตัวอย่างคำสัมภาษณ์นี้

“เวลาที่เที่ยวด้วยกันมันได้อัพเดทชีวิต...อย่างตัวเรารับรู้เรื่องของลูก-หลาน ขณะเดียวกันลูก-หลานก็รับรู้ความเป็นมาเป็นไปของเรา...เหมือนเราได้ใช้ชีวิตด้วยกัน”(กลุ่มปู่ ย่า ตา ยาย รายที่ 10)

สำหรับประสบการณ์ที่ได้สานสัมพันธ์ภาพใน มุมมองของ กลุ่มพ่อ-แม่ มีความเห็นว่าการท่องเที่ยวช่วยเปิดโอกาส ให้ได้ทำบทบาทหน้าที่ของลูก ในการแสดงความรัก การดูแลเอาใจใส่ต่อพ่อ-แม่ ดังคำสัมภาษณ์

“เวลาที่พา พ่อ-แม่ไปเที่ยวด้วย... รู้สึกภูมิใจที่เราได้มีโอกาสดูแลท่าน ได้พาไปกินของอร่อยๆ... อย่างที่เลือกมาที่นี่ก็ เพราะเป็นที่ๆ ท่านชอบพาที่มาเที่ยวตอนที่ยังเป็นเด็ก (กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 8)

ในขณะเดียวกันผู้ให้ข้อมูล ได้สะท้อนว่าขณะเดินทางท่องเที่ยวต้องการให้ลูกได้ใกล้ชิด ทำความรู้จัก หรือได้สัมผัส ประสบการณ์ต่างๆ จากเครือญาติ ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังนี้

“ผมชอบไปเที่ยว...มันทำให้ได้อยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา อย่างชีวิตปกติก็จะอยู่กับแฟน และลูกๆ ส่วนใหญ่เลยถือโอกาสช่วงไปเที่ยวพาพ่อกับแม่ไปเที่ยวด้วยกัน อยากให้ลูกเรารัก ปู่-ย่าเหมือนที่เรารัก” (กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 11)

“เวลาจะไปเที่ยวที่ไหน..พ่อก็คุยกับน้องสาวที่อยู่กรุงเทพฯ ให้พาลูกมาเที่ยวด้วยกัน เด็กๆ เค้าจะได้เจอกัน ได้เล่นด้วยกันบ้าง โตไปจะได้รู้จักกันไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่” (กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 5)

อีกทั้งเป็นโอกาสในการสื่อสารและแสดงความรักกับลูกผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์นี้

“การท่องเที่ยวเป็นช่วงเวลาพิเศษก็อยากทุ่มเทความรักกับลูก... เขาจะรู้ว่าเรารักเขามาก ก็พยายามเล่นกับเขา เขาอยากจะทำอะไร อยากทำอะไร ก็จัดให้เขาเต็มที่” (กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 4)

กลุ่มเด็กโต ให้ข้อมูลว่าการท่องเที่ยวเป็นช่วงเวลาพิเศษที่ช่วยลดความบาดหมางในครอบครัวเนื่องจากทุกคนได้สื่อสารพูดคุยกัน และแสดงความรักต่อกันมากกว่าช่วงเวลาปกติ ตนเองซึมซับความทรงจำที่ได้รับความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัวในช่วงนี้ไว้เป็นกำลังใจให้แก่ตนเอง ตัวอย่างคำสัมภาษณ์นี้

“ปีหน้าก็จะเข้ามหาวิทยาลัยแล้ว.. ก็คงไม่ได้อยู่ด้วยกันแบบเดิม ช่วงนี้ก็เลยอยากอยู่กับแม่เยอะๆ อยากมีเวลาดีๆ ร่วมกัน เพราะคงไม่ได้เที่ยวแบบนี้อีกนานเลย (กลุ่มเด็กโต คนที่ 5)

สำหรับมุมมองของ กลุ่มเด็กเล็ก ได้รับประสบการณ์ที่ได้สานสัมพันธ์ภาพกับครอบครัวผ่านการเล่นและการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวกับคนในครอบครัว ช่วงเวลาดังกล่าวเด็กๆ ให้ข้อมูลในแนวเดียวกันว่ารู้สึกอบอุ่นใจไม่รู้สึกกลัวต่ออันตรายต่างๆ ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังนี้

“เวลาหนูเล่นน้ำกับพ่อมันสนุกมากเลย... พ่อชอบพาหนูไปเล่นตรงที่น้ำมันลึกๆ เพราะน้ำมันจะใสกว่าตรงที่น้ำตื้น หนูยืนไม่ถึงหนู แต่หนูก็ไม่กลัวหนูกอดคอพ่อไว้ตลอด”(กลุ่มเด็กเล็ก รายที่ 3)

“เมื่อก่อนผมไม่เล่นสไลด์เดอร์เลย...แต่ตอนไปที่เขาใหญ่พ่อพาผมไปเล่นสไลด์เดอร์ ลงไปพร้อมกับพ่อ มันสนุกมาก ไม่ได้น่ากลัวอย่างที่คิด ตอนนีชอบเล่นมาก กล้าเล่นคนเดียวแล้ว (กลุ่มเด็กเล็ก รายที่ 5)

ปัจจุบันมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นของผู้ที่ต้องการใช้โอกาสในการท่องเที่ยวกับครอบครัวเพื่อให้ทุกคนได้ใช้เวลาร่วมกัน มีงานวิจัยที่ศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยวกับครอบครัวหลายเรื่องที่น่าสนใจถึงคุณค่าที่สมาชิกในครอบครัวได้รับจากประสบการณ์ที่ได้สานสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว เช่น ในมุมมองของนักท่องเที่ยวกลุ่ม ปู่ย่า-ตายาย ได้สะท้อนว่าการท่องเที่ยวกับครอบครัวเป็นโอกาสที่ตนเองได้ใช้เวลาร่วมกับหลานมากขึ้น เพื่อแสดงออกถึงความรัก และได้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ของตนเองให้แก่หลาน (Hebblethwaite, 2021) ในมุมมองของ พ่อ-แม่ พบว่าการท่องเที่ยวเป็นโอกาสที่ตนเองจะแสดงความรักแก่ลูกผ่านการเล่นและการทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดเป็นความผูกพันในครอบครัว ดังนั้น พ่อ-แม่ มักหาโอกาสในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อแสดงความรักความรัก ปลูกฝังความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับสายสัมพันธ์ในครอบครัวให้แก่ลูกในขณะที่ลูกยังอยู่ในวัยเด็ก เนื่องจากยิ่งลูกเติบโตขึ้นมักจะไปให้ความสำคัญกับเพื่อนฝูงและกิจกรรมอื่นๆ ทำให้การปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวลดลง (Carr, 2011 ; Schanzel, 2021) แต่ขณะเดียวกันการศึกษาครั้งนี้ได้พบว่ามีผลแตกต่างไปจากการวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับลักษณะประสบการณ์ของกลุ่มพ่อ-แม่ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ใช้โอกาสจากการเดินทางท่องเที่ยวในการทำหน้าที่ของลูก ในการแสดงความรัก การดูแลเอาใจใส่ต่อพ่อ-แม่ ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มพ่อ-แม่ ชาติตะวันตก อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับลักษณะนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวชาวจีนที่ใช้โอกาสจากการท่องเที่ยวได้แสดงความเป็นลูกกตัญญูเพื่อสร้างความสุข ชดเชยเวลาที่เสียไปให้กับพ่อ-แม่ (Wang, Yi, Wu, Pearce and Huang, 2018) สำหรับผลการวิจัยที่ศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยวกับครอบครัว จากมุมมองของเด็ก พบว่า การท่องเที่ยวเป็นโอกาสที่จะได้เล่น และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับพ่อ-แม่ เครือญาติที่มีอายุใกล้เคียงกัน (Wu et al., 2019) อย่างไรก็ตามในบางครั้งเด็กก็ต้องการอิสระจากพ่อ-แม่ เพื่อได้ทำตามความปรารถนา เช่น การเล่นในสนามเด็กเล่น สระว่ายน้ำ ดังนั้นการท่องเที่ยวอาจไม่ได้หมายถึงการใช้เวลาเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันตลอดเวลา แต่เมื่อมีพ่อ-แม่อยู่ในบริเวณเดียวกัน เด็กสัมผัสถึงความอุ่นใจ ปลอดภัยแม้ต้องทำกิจกรรมโดยลำพัง (Schanzel and Carr, 2015)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย 2) การส่งเสริมพื้นที่สำหรับการพักผ่อน และ 3) การเพิ่มพื้นที่สีเขียว

1) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย (Offering a Variety Tourism Activities)

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว เนื่องจากนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงวัยมักมีความสนใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมที่หลากหลายสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้ทำร่วมกันในครอบครัว มีลักษณะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ใหม่ๆ กิจกรรมที่ได้ทดลอง ปฏิบัติ เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเพิ่มโอกาสให้คนในครอบครัวได้ใช้เวลาว่างร่วมกันมากขึ้น และ 2) กิจกรรมสำหรับเด็ก เช่น กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก กิจกรรมลักษณะนี้นอกจากพัฒนาร่างกายและจิตใจแก่เด็กแล้วยังช่วยเปิดโอกาสให้แก่พ่อแม่ ตลอดจนสมาชิกครอบครัวได้ทำกิจกรรมที่ตนเองปรารถนา

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้ทำร่วมกันในครอบครัว เป็นความปรารถนาของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว โดยเฉพาะ กลุ่มพ่อแม่ และกลุ่มลูก-หลาน ที่ต้องการให้ปู่ย่าตายาย ได้ทำกิจกรรมร่วมกันเนื่องจากต้องการให้ได้รับความสุขจากกิจกรรมท่องเที่ยวร่วมกัน ในขณะเดียวกัน เพื่อตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังนี้

“ที่ผ่านมามาก็ชวนไปเที่ยวด้วยตลอด แต่ตัวเราก็จะดูกันว่ามันพอจะไปกับเค้าได้หรือเปล่า เพราะเขาก็ไม่ค่อยดีแล้ว อย่างเมื่อก่อนนี่หลานเค้าก็เคยยื่นคะยอให้ไปดูโชว์ปลาโลมากับเค้า... มันก็เพลินดี อีอย่างก็มีความสุขที่ได้อยู่กับหลาน” (กลุ่มปู่ย่า-ตายาย รายที่ 4)

“เวลาที่แม่ไปเที่ยวด้วย เราก็ต้องหาสิ่งที่เค้าจะทำกับเราได้ด้วย ไม่อยากให้เค้านั่งรอ กลัวว่าเค้าจะเบื่อ แต่มันก็ยากเหมือนกัน มันต้องหาในสิ่งที่แม่ที่ชอบด้วย เพราะถ้าเค้าไม่ชอบ เค้าก็ไม่อยากทำด้วย... อย่างถ้าชวนเค้าเดินดูหุ่น ดูนีแล้วก็กลับ เค้าไม่เอา.. แต่ถ้าเดินไป มีแฉะชิมตรงนั้นตรงนี้บ้าง แบบนี้เค้าโอเค” (กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 7)

“ก่อนหน้านี้ไปเที่ยวภูเก็ต ทั้งคุณปู่ คุณย่า และก็พ่อ-แม่ แบบทุกคนลงไปเล่นน้ำทะเลพร้อมกันหมดเลย ตอนนั้นหนูมีความสุขที่ได้เห็นรอยยิ้มของทุกคน” (กลุ่มเด็กโต คนที่ 3)

“คุณยายชอบบอกว่าตัวเองแก่แล้ว เล่นกับหนูไม่ไหว แต่จริงๆ แล้ว หนูก็ไม่ได้อยากจะวิ่ง จะเดินขนาดนั้น... ก็เลยคิดว่าจะดีมากๆ เลยถ้าหากในแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ให้พวกเราทำด้วยกันบ้าง เอาแบบที่ไม่ต้องเดินมาก เพราะคุณยายจะได้ทำด้วยได้” (กลุ่มเด็กโต คนที่ 1)

กิจกรรมสำหรับเด็ก ในมุมมองกลุ่มปู่ย่า-ตายาย และกลุ่มพ่อแม่ มีความเห็นว่าช่วยทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและเป็นตัวช่วยเลี้ยงดูบุตร-หลาน เพื่อให้ตนเองทำกิจกรรมอื่นที่ปรารถนา ดังคำสัมภาษณ์

“ที่ชอบเห็นหลานได้เล่นเยอะๆ ได้สนุกไปตามวัยของเค้า อย่างช่วงนี้เค้าจะชอบปีนตรงนั้น โหนตรงนั้น... เค้าจะชอบให้ย่าคอยยืนเชียร์เค้า สักประเดี๋ยวพอเริ่มจะเหนื่อยๆ ที่ก็กลับไปนั่งพักผ่อน เค้าก็เล่นของเค้าได้” (กลุ่มปู่ย่า-ตายาย รายที่ 8)

“ส่วนใหญ่เด็กๆ จะไปเที่ยวกับปู่-ย่า แล้วก็อา แต่พี่จะคอยดูแลเรื่องที่พักให้กับพวกเค้า ก็จะเลือกที่ๆ มีกิจกรรมสำหรับเด็กเยอะๆ เค้าจะได้เล่นของเค้าไปคนเลี้ยงจะได้ไม่เหนื่อย ให้เค้าจะได้พักด้วย” (กลุ่มพ่อแม่รายที่ 1)

“เวลาไปเที่ยวขอเค้าว่าให้พื้นที่ให้ลูกได้เล่น ลูกได้สนุก ตัวเราก็มีความสุขไปด้วย อีอย่างลูกจะได้ไม่ต้องมาแ้วด้วยมาก เพราะตัวเองก็อยากพักผ่อน...อยากมีไม้เเมนท์ที่ได้นั่งอ่านนิยายชิวิๆ ริมสระว่ายน้ำบ้าง” (กลุ่มพ่อแม่รายที่ 5)

ในขณะที่มุมมองของ กลุ่มเด็กเล็ก พบว่า กิจกรรมสำหรับเด็กต้องประกอบด้วยหลากหลายกิจกรรม มีลักษณะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย และสร้างความเพลิดเพลิน ตัวอย่างคำสัมภาษณ์นี้

“ที่เที่ยวที่มีกิจกรรมให้ทำหลายอย่าง ทำให้สนุก ไม่น่าเบื่อ อย่างเวลามาเที่ยวทะเล...พ่อก็จะมาเล่นน้ำ เล่นเรือกล้วยกับหนู พอขึ้นจากน้ำทะเล พวกหนูก็ยังมาเล่นทรายกันต่อ” (กลุ่มเด็กเล็ก รายที่ 2)

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัว เนื่องมาจากนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงวัยมีความสนใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะที่แตกต่างกันตามลักษณะเฉพาะของประสบการณ์การท่องเที่ยว โดยเฉพาะเด็ก กับผู้ใหญ่ สำหรับผู้ใหญ่ก็มีความสนใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง สำหรับผู้ใหญ่ก็ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมที่ได้สัมผัสกับครอบครัว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตนเองปรารถนา เช่น การชมวิทิวทัศน์ การอ่านหนังสือ แต่สำหรับเด็กก็มีความสนใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สนุกสนาน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมเด็กให้เคลื่อนไหวร่างกาย และสร้างความเพลิดเพลินให้แก่เด็ก (Carr, 2011 ; Wu et al., 2019) ดังนั้นลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายให้ความสำคัญต่อการสร้างความสมดุลระหว่างการได้ใช้เวลาว่างร่วมกัน และการได้ทำในสิ่งที่

ตนเองปรารถนา สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้ทำร่วมกันในครอบครัว เป็นช่วงเวลาทุกคนในครอบครัวได้อยู่ร่วมกัน เช่น ใช้เวลาทำกิจกรรม และเล่นกับหลานๆ ช่วงเวลารับประทานอาหารและกิจกรรมสำหรับเด็ก นอกจากเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความเพลิดเพลินส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ยังช่วยเปิดโอกาสให้แก่ผู้ปกครองตลอดจนสมาชิกครอบครัวคนอื่นได้ทำกิจกรรมที่ตนเองปรารถนา เนื่องจากเด็กสามารถเล่นได้อย่างเพลิดเพลินได้ด้วยตัวเอง (Blichfeldt and Mikkelsen, 2017)

2) การส่งเสริมพื้นที่สำหรับการพักผ่อน (Providing Designated Rest Areas)

การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวส่วนใหญ่มีหลากหลายช่วงวัย มักมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจเป็นหลัก ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญต่อมุมพักผ่อน เช่น มีจำนวนจุดนั่งพักเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว จุดนั่งพักอยู่ในพื้นที่ที่มีความร่มรื่นและอยู่ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงจัดสรรที่นั่งพักในพื้นที่ต่างๆ จะเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกลุ่ม ปู่ย่า-ตายาย ที่แม้ในบางครั้งอาจไม่ได้ร่วมกิจกรรมกับครอบครัวเนื่องจากข้อจำกัดด้านสุขภาพ แต่มุมพักผ่อนช่วยสร้างความผ่อนคลายและทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้ใช้เวลาร่วมกับคนครอบครัวตลอดทริปในการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกัน ตัวอย่างดังกล่าวมีดังนี้

“ไปเที่ยวกับลูก กับหลานตลอด ไม่เคยมีปัญหาอะไร แต่ตอนนี้เด็กเค้าเริ่มโตแล้วอยากจะทำนู่น ลุงนี่ ล่าสัตว์ก็อยากจะทำบ้านผีสิง ต่อคิวรอเข้ากันนานมาก ยายก็บอกว่ายายไปไม่ไหว วิ่งไม่ทัน (หัวเราะ) ก็รอเค้าในร้านกาแฟ เค้าก็ไปเที่ยวกับพ่อ-แม่เค้า” (กลุ่ม ปู่ย่า-ตายาย รายที่ 7)

“มันก็มีบางครั้งที่คุณตา คุณยายไปเที่ยวกับหนูไม่ได้ อย่างตอนที่ไปเดินเล่นทางศึกษารัฐชาติ พวกหนูก็หาที่นั่งที่โล่งๆ สบายๆ ให้กับพวกท่านนั่งรอ ส่วนพวกหนูก็ไปเดินเที่ยวกัน กลับมาก็ถ่ายรูปมาฝากพวกท่าน” (กลุ่มเด็กโต รายที่ 3)

“บางครั้งพาพ่อกับแม่ไปด้วยก็สงสารเค้า..เพราะที่เที่ยวบางที่มันต้องเดินไกล แยกเดินกันไม่ไหว ก็สงสาร... จะหาที่นั่งแถวๆ นั้นก็ไม่มี ต้องขับรถย้อนกลับไปส่งที่ร้านกาแฟในปั้มน้ำมัน” (กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 5)

สำหรับมุมมองของนักท่องเที่ยว **กลุ่มพ่อ-แม่** โดยเฉพาะกลุ่มที่มีลูกเล็ก มีความเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกเปรียบเสมือนจุดพักผ่อนคลายความเหนื่อยล้าจากการท่องเที่ยว ตัวอย่างดังกล่าวมีดังนี้

“ที่เที่ยวบางที่อากาศมันก็ร้อนอบอ้าว อย่างสวนสัตว์เนี่ย..มันร้อนสุดๆ ไปที่ไรลูกไม่สบายตลอด ที่ก็เลยมองว่าถ้าหากแหล่งท่องเที่ยวมีศูนย์อาหาร ก็จะทำให้คนที่เข้ามาที่มีที่นั่งพักอยู่ได้นานขึ้น (กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 8)

พื้นที่สำหรับการพักผ่อนเปรียบเสมือนจุดศูนย์กลางที่นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวทุกใช้ประโยชน์ร่วมกันสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาแรงจูงใจของพ่อ-แม่ และเด็กที่มีต่อการท่องเที่ยวในเขตพหุวัฒนธรรมด้านมรดกทางวัฒนธรรมพบว่า ความหลากหลายของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการพักผ่อน เช่น คาเฟ่ ร้านอาหาร ตลอดจนร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัว เนื่องจากนักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจได้ทั้งที่ยังอยู่ในพื้นที่เดียวกัน (Wu and Wall, 2016) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาการเข้าถึงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวในแหล่งท่องเที่ยว ได้เสนอตัวอย่างการใช้ประโยชน์ร่วมกันของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ระหว่างพ่อ-แม่ กับลูก เช่น ร้านกาแฟที่มีสนามเด็กเล่นในบริเวณเดียวกัน สามารถรองรับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่ม พ่อ-แม่ ที่ให้ความสำคัญต่อการผ่อนคลาย หรือได้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับพ่อ-แม่ คนอื่น ในขณะที่ลูกได้ทำกิจกรรมอยู่ในบริเวณเดียวกัน ช่วยทำให้พ่อ-แม่ รับรู้ได้ว่าได้รับความสนุก และปลอดภัย (Fountain et al., 2015)

3) การเพิ่มพื้นที่สีเขียว (Creating Green Spaces)

ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยให้ได้ผ่อนคลายในมุมมองของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวคือ การได้อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ และอากาศที่บริสุทธิ์ ดังนั้นในการปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวโดยการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ได้แก่ การเพิ่มจำนวนไม้ยืนต้นขนาดใหญ่เพื่อเพิ่มความร่มรื่น ส่งเสริมให้มีพืชพรรณที่หลากหลายในการดึงดูดความสนใจ ตลอดจนการจัดให้มีพื้นที่โล่ง ที่ปกคลุมด้วยสนามหญ้าเพื่อรองรับการทำกิจกรรมร่วมกันของครอบครัว การรองรับเหล่านี้ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงการผ่อนคลาย โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวมีถิ่นฐานในเขตเมืองได้หลบหนีจากสภาพแวดล้อมเดิมๆ เช่น ความร้อนและมลภาวะ ช่วยฟื้นฟูร่างกาย และจิตใจ ลดความตึงเครียดจากปัญหาในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างดังกล่าวมีดังนี้

“เวลาที่พ่อกับแม่ไปด้วยก็จะหาที่เที่ยวที่มีร่มรื่นหน่อย จะได้ไม่ร้อน...คนแก่เค้าชอบเดินดูพวกต้นไม้ ดอกไม้ ถ้ามีให้เค้าดู...เค้าจะอยู่ได้นาน” (กลุ่ม พ่อ-แม่ รายที่ 12)

“บ้านที่อยู่ไม่มีบริเวณ พอได้เห็นสีเขียวของต้นไม้แบบนี้...มันสบายตาดี... บางที่เค้าทำสีฉูดฉาดเลย เข้าไปแรกรๆ มันก็สวยดี แต่พออยู่ๆไปตาเริ่มลลาย อีกร่างมันทำให้ยิ่งดูร้อนเข้าไปอีก... แต่ทำงัยได้ ส่วนใหญ่เด็กเค้าจะชอบแบบนี้” (กลุ่ม ปู่ย่า-ตายาย รายที่ 9)

สำหรับมุมมองของ กลุ่มเด็กเล็กและเด็กโต มีความเห็นในลักษณะเดียวกันว่าพื้นที่สีเขียวในแหล่งท่องเที่ยวกระตุ้นให้ตนเองกลับมาใช้ชีวิตซ้ำอีกครั้งตัวอย่างคำสัมภาษณ์นี้

“เวลาที่หนูอยู่บ้าน มันจะซีเรียๆ นั่งนอนอืดอยู่แต่ในห้อง...แต่พอได้มาอยู่กับธรรมชาติ มันทำให้หนูรู้สึกกระฉับกระเฉงมากขึ้น อยากจะเดินไปสำรวจว่ามันมีอะไรบ้าง” (กลุ่มเด็กโต รายที่ 5)

“ถ้าหากมีที่กว้างๆ มันก็ทำให้หนูอยากวิ่งเล่น...อีกร่างมันก็ชอบวิ่งลงเนินที่มันเป็นแบบพื้นหญ้า มันตื่นเต้นดี” (กลุ่มเด็กเล็ก รายที่ 4)

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีอากาศที่บริสุทธิ์ ช่วยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวได้รับประสบการณ์ที่ได้ผ่อนคลาย และการหลบหนีจากชีวิตประจำวัน (Lehto, Fu, Li and Zhou, 2017) อีกทั้งสามารถทำกิจกรรมได้หลากหลายตามความสนใจเฉพาะบุคคล เช่น ในมุมมองของผู้ใหญ่ได้เพลิดเพลินไปกับวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม ความร่มรื่นแวดล้อมไปด้วยต้นไม้ และพันธุ์ไม้ สำหรับเด็กช่วยกระตุ้นความสนใจทำกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น การปั่น จักรยาน การวิ่งเล่น และกระตุ้นความสนใจใฝ่หาสิ่งใหม่ในครอบครัวทำกิจกรรมรวมกัน เช่นการชมวิว ทิวทัศน์ การรับประทานอาหาร การเล่านิทาน (Blichfeldt and Mikkelsen, 2017) สอดคล้องกับผลการศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยวของเด็กเล็กอายุระหว่าง 8-11 ปี พบว่าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมีความสำคัญต่อประสบการณ์ของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีถิ่นพำนักในเขตเมือง ลักษณะสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันสามารถดึงดูดความสนใจจากเด็กได้อย่างมาก ภายใต้สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติลักษณะดังนี้ ป่าเขา แหล่งน้ำ และทุ่งหญ้า ช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากเคลื่อนไหวร่างกายมากขึ้น เช่น การวิ่งเล่น อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้แก่เด็ก (Wu et al., 2019)

สรุปผลการวิจัย

นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวมีประสบการณ์การท่องเที่ยวร่วมกัน ประกอบด้วย 1. ความผ่อนคลาย 2. การหลบหนีจากชีวิตประจำวัน และ 3. การสานสัมพันธ์สภาพกับครอบครัว มีลักษณะการเข้าถึงประสบการณ์ผ่านการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ตามความสนใจที่แตกต่างกัน รวมถึงกิจกรรมที่ทำร่วมกับคนครอบครัว ภายใต้ความสวยงามของธรรมชาติและอากาศที่บริสุทธิ์ เพื่อสร้างกำลังใจให้กับตนเองและถ่ายทอดความรักแก่คนในครอบครัว ในพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ประกอบด้วย 1. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย 2. การส่งเสริมพื้นที่สำหรับการพักผ่อน และ 3. การเพิ่มพื้นที่สีเขียว เพื่อการเข้าถึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวมีร่วมกันจะเป็นประโยชน์ในการเติมเต็มองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ตลอดจนการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่คาดหวังมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจเดินทางในครั้งต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ปัจจุบันนี้มีการขยายตัวของการเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัวที่มีเครือญาติ โดยเฉพาะปู่ย่า-ตายาย เดินทางท่องเที่ยวร่วมกับลูกและหลาน นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวจึงประกอบไปด้วยหลากหลายช่วงวัย ตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงผู้สูงอายุ โดยในแต่ละช่วงวัยมีลักษณะประสบการณ์การท่องเที่ยวเฉพาะตัว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวสนใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะที่แตกต่างกัน ผลจากการวิจัยนี้ ทำให้ทราบว่าแม้ว่านักท่องเที่ยวในช่วงวัยต่างๆ จะมีลักษณะประสบการณ์แตกต่างกัน แต่ก็มีบางประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวทุกช่วงวัยมีร่วมกัน เช่นเดียวกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวในบางประเด็นที่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวทุกช่วงวัย โดยเฉพาะลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจเฉพาะช่วงวัย ช่วยให้ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวมีแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาครั้งนี้ได้สังเคราะห์ลักษณะประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ช่วยเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่ยังขาด โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ทุกช่วงวัยมีส่วนร่วม

2. การศึกษาครั้งนี้พบว่านักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวจึงมีส่วนสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ร่วมกันได้ ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวเดินทางร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจเฉพาะช่วงวัย เช่น สนามหญ้าที่ร่มรื่น คาเฟ่ ร้านอาหารที่จัดสรรพื้นที่ไว้เป็นมุมสำหรับเด็ก เป็นต้น

3. การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวมีความสนใจต่อแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ดังนั้นหน่วยงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัด และระดับชาติ สามารถนำผลการวิจัยนี้ดำเนินการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในการดูแลให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวโดยการปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสำหรับการพักผ่อน เช่น การเพิ่มจำนวนต้นไม้เพื่อสร้างความร่มรื่น จัดใหม่พื้นที่โล่งเพื่อรองรับการทำกิจกรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

แนวโน้มของของครอบครัวในอนาคตจะมีการขยายตัวของครอบครัวที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ครอบครัวข้ามรุ่น (Skipped Generation Family) ครอบครัวที่พ่อ/แม่เลี้ยงลูกตามลำพัง (Single Parents Family) ครอบครัวที่มีพ่อและแม่เป็นเพศเดียวกัน (Rainbow Family) นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวเหล่านี้อาจต้องการได้รับประสบการณ์จากการท่องเที่ยว ตลอดจนต้องการการรองรับจากแหล่งท่องเที่ยวในมุมมองที่แตกต่างกัน ดังนั้นหากมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มต่างๆ ช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อจำกัดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด และสวนน้ำ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับการพักผ่อน ตลอดจนส่งเสริมให้บุตร-หลานได้รับความสนุกสนานจากการท่องเที่ยว แต่สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่นิยมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวที่เสริมสร้างประสบการณ์และการเรียนรู้ เช่น สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ ลักษณะของประสบการณ์การท่องเที่ยวอาจมีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้

References

- Blichfeldt, B. S. and Mikkelsen, M. V. (2017). Grand parenting by the pool: Extending family tourism research to grandparent-grandchildren holidays. *Revista Turismo & Desenvolvimento*. 1(27/28),2315-2324. <https://doi.org/10.34624/rtd.v1i27/28.10595>
- Braun, V. and Clarke, V. (2012). Thematic Analysis. In Cooper, H. Camic, P. M., Long, D. L., Panter, A.T., Rindskopf, D. and Sher, K.J. (Eds.), *APA handbook of research methods in psychology, Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological and biological*. Washington : American Psychological Association.
- Carr, N. (2011). *Children's and Families' Holiday Experiences*. New York : Routledge.
- Cheong, Y. S. and Sin, H. L. (2019). Going on holiday only to come home: making happy families in Singapore. *Tourism Geographies*. 29(3),765-786. <https://doi.org/10.1080/14616688.2019.1669069>

- Dabphet, S. (2023). Kānthotsōp bæp̄chamlōng khoḥ̄chamkat thāngkān thōngthīeo tām lamdap nakha 'ong nakthōngthīeo chāo Thai tām wongchōḥ̄ chīwit khroḥ̄pkhrūa nai boḥ̄ibot læng thōngthīeo moḥ̄radok thāng prawattisāt læ watthanatham [Testing a hierarchical travel constraints model of thai tourists' family life cycle within the context of heritage destinations]. *Burapha Journal of Business Management*. 12(1),1-25. <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/business/article/view/8697>
- Fountain, J., Schanzel, H., Stewart, E. and Korner, N. (2015). Family experiences of visitor attractions in New Zealand: differing opportunities for 'family time' and 'own time'. In Schanzel, H., and Carr, N. (Eds.), *Children, Families and Leisure*. New York : Routledge.
- Freeman, M. and Mathison, S. (2009). *Researching Children's Experiences*. New York: The Guilford Press.
- Gram, M., O'Donohoe, S., Schanzel, H., Marchant, C. and Kastarinen, A. (2019). Fun time, finite time: Temporal and emotional dimensions of grandtravel experiences. *Annals of Tourism Research*. 79(y),102769. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2019.102769>
- Hebblethwaite, S. (2021). Negotiating the ideology of intensive grandparenthood in family leisure. In Trussell, D. E., and Jeanes, R. (Eds.), *Families, Sport, Leisure and Social Justice from Protest to Progress*. London : Routledge.
- Jamal, S., Aminudin, N. and Kausar, D. (2019). Family adventure tourism motives and decision-making: A case of whitewater rafting. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*. 25,10-15. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2018.11.005>
- Jankhotkaew, J., Waleewong, O. and Suphanchaimat, R. (2022). Akhati nai ngānwichāi [Bias in research]. *Journal of Health Science*, 31(5),779-780.
- Jennings, G. (2010). Research Processes for Evaluating Quality Experiences: Reflections from the 'Experiences' Field(s). In Lugosi, P. and Ritchie, J. R. (Eds.), *The Tourism and Leisure Experience: Consumer and Managerial Perspectives*. Bristol : Channel View Publications.
- Lehto, X., Fu, X., Li, H. and Zhou, L. (2017). Vacation benefits and activities: Understanding Chinese family travelers. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 41(3),301-328. <https://doi.org/10.1177/1096348013515921>
- Li, M., Lehto, X. and Li, H. (2020). 40 Years of Family Tourism Research: Bibliometric Analysis and Remaining Issues. *Journal of China Tourism Research*. 16(1),1-22. <https://doi.org/10.1080/19388160.2020.1733337>
- Meesawatdikul, W. and Dabphet, S. (2022). Prasopkān kānrīānrū khōng dek phān kitchakam kānthōngthīeo choēng khroḥ̄pkhrūa : kān wikhrō'ongprakōp læ khwāmsamphan [Learning experiences for children through family tourism activities: The exploratory factor analysis and relationship] *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*. 22(2),75-89.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, California : Sage Publications, Inc.
- Nastasi, B. K. and Schensul, S. L. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology*, 43(3),177-195. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2005.04.003>
- O'Reilly, M. and Dogra, N. (2016). *Interviewing children and young people for research*. London : SAGE Publications Ltd.
- Piaget, J. (1983). *Handbook of Child Psychology*. New York : Wiley.
- Pomfret, G. (2019). Conceptualising family adventure tourist motives, experiences and benefits. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2018.10.004>

- Puaksanit, S. and Pasunon, P. (2022). Phruttkam khōng nakthōngthīeo choēng watthanatham chāngwat Chachoēngsao [Behavior of Thai tourists in cultural tourism Chachoengsao province]. *Humanities and Social Sciences Journal, Ubon Ratchathani Rajabhat University*. 12(2),203-215.
- Schanzel, H.(2021). Connecting through family tourism and social inclusion. In Trussell, D. E., and Jeanes, R. (Eds), *Families, Sport, Leisure and Social Justice from Protest to Progress*. London : Routledge.
- Schanzel, H. and Carr, N. (2015). *Children, Families and Leisure*. New York : Routledge.
- Schanzel, H., Yeoman, I. and Backer, E. (2012). *Family tourism: Multidisciplinary perspectives*. Bristol : Channel View Publications.
- Seraphin, H., Gowreesunkar, M. and Cappucci, M. (2020). Adult only” hotels: Why are children excluded?. In Seraphin, H., and Gowreesunkar, V. (Eds), *Children in hospitality and tourism*. Berlin/Boston : Deutsche Nationalbibliografie.
- Shavanddasht, M. (2018). Grandparent’s segmentation by the tourism motivation: travelling with or without grandchildren. *Young Consumers*. 19(2),141-158. <https://doi.org/10.1108/YC-07-2017-00719>.
- Shavanddasht, M. and Schanzel, H. (2019). Measuring adolescents’ tourism satisfaction: The role of mood and perceived parental style. *Tourism and Hospitality Research*. 19(3),308-320. <https://doi.org/10.1177/1467358417751024>
- Song, H., Park, C. and Kim, M. (2020). Tourism destination management strategy for young children: willingness to pay for child-family tourism facilities and services at a heritage site. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 17,(19)7100. <https://doi.org/10.3390/ijerph17197100>
- Wang, W., Yi, L., Wu, M. Y., Pearce, P. L. and Huang, S. (2018). Examining chinese adult children’s motivations for traveling with their parents. *Tourism Management*. 69,422-433. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.06.024>
- Wu, M. Y. and Wall, G. (2016). Visiting heritage museum with children: Chinese parents’ motivations. *Journal of Heritage Tourism*. 12(1),36-51. <https://doi.org/10.1080/1743873X.2016.1201085>
- Wu, M. Y., Wall, G., Zu, Y. and Ying, T. (2019). Chinese children’s family tourism experiences. *Tourism Management Perspectives*. 29,166-175. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2018.11.003>
- Yang, M. J. H., Khoo-Lattimore, C. and Yang, E. C. L. (2020). Three generations on a holiday: Exploring the influence of Neo-Confucian values on Korean Multigenerational Family vacation decision making. *Tourism Management*. 78,104076. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104076>